

Diskussionsunderlag. Hur vi bemöter globaliseringen

2016/17:FPM96

Statsrådsberedningen

2017-06-14

Dokumentbeteckning

KOM (2017) 240

Diskussionsunderlag hur vi bemöter globaliseringen

Sammanfattning

Diskussionsunderlaget om hur man bemöter globaliseringen är det andra av fem som följer upp kommissionens vitbok om EU:s framtid. Diskussionsunderlaget ger en bakgrundsteckning av globaliseringen samt analyserar de möjligheter och utmaningar som globaliseringen innebär.

Grundtonen till globaliseringen är positiv och politikens betydelse för att forma globaliseringen betonas. Vidare presenteras åtgärder att vidta på både det EU-externa och interna planet. I slutsatserna betonas att medlemsstaterna ansvarar för många av de i sammanhanget relevanta politiska instrumenten och att en effektiv EU-politik därför måste bestå av en kombination av dessa nationella instrument och dem som EU gemensamt förfogar över.

Diskussionsunderlaget kan sägas i stora drag ligga väl i linje med svensk politik för att dra nytta av och bemöta globaliseringen och det är värdefullt om det föreslagna förhållningssättet får genomslag inom EU. Den kommande diskussionen inom EU gör det möjligt för Sverige att driva svenska profilfrågor. EU-sakråd med berörda organisationer kommer att hållas under hösten. Regeringen avser att föra en dialog med riksdagen i det fortsatta arbetet med vitboken.

1.1 Ärendets bakgrund

Kommissionen presenterade den 1 mars 2017 en vitbok om EU:s framtid. Vid högtidlighållandet av 60-årsfirandet av Romfördraget i Rom den 25 mars inleddes diskussionen om EU:s framtid. Kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker hade redan i sitt tal om tillståndet i unionen (State of the Union) den 14 september 2016 nämnt planerna på att publicera en vitbok om EU:s framtid. Initiativet välkomnades senare vid toppmötet i Bratislava den 16 september.

När vitboken lades fram aviserades fem diskussionsunderlag: den sociala dimensionen, hur vi ska bemöta globaliseringen, EMU, försvar och EU:s finanser. Det aktuella diskussionsunderlaget publicerades den 10 maj 2017.

1.2 Förslagets innehåll

Diskussionsunderlaget består av fyra delar: Globaliseringen och dess effekter, Framtidsutsikter, EU:s externa åtgärder och EU:s interna åtgärder. Nedan följer några exempel på de frågeställningar som tas upp.

Globaliseringen och dess effekter

I detta avsnitt beskrivs de olika faser som globaliseringen genomgått; från varuhandel och kapitalflöden till en kunskapsbaserad ekonomi där leveranskedjorna blivit globala. De positiva effekterna av en alltmer sammankopplad värld beskrivs i form av större rörlighet för människor, ökad export, förbättrad miljöstandard m.m. Globaliseringen har lyft hundratals miljontals människor ur fattigdom samt bidragit till ökad stabilitet, demokrati och fred.

Men globaliseringen och har också medfört flera politiska utmaningar. Bland dessa nämns att fördelarna fördelats ojämnt och att länder med lägre levnadsstandard, social-, miljö- och skattenormer utnyttjats. Illojala handelsmetoder, såsom dumpning, kryphål i internationella regler m.m. har förekommit. I Europa har strukturomvandlingen i vissa fall lett till att verksamheter lagts ned, arbetstillfällena försvunnit och press satts på löner och arbetsvillkor för stora grupper. Många ser globaliseringen som ett hot mot den egna identiteten och traditioner samt upplever att de saknar inflytande över framtiden.

Framtidsutsikterna

I avsnittet beskrivs hur globaliseringen kan te sig 2025. Digitalisering, robotar, artificiell intelligens m.m. kommer att revolutionera vårt sätt att producera, arbeta och konsumera. Enkla och repetitiva uppgifter automatiseras och det blir bl.a. viktigt för EU och dess medlemsstater att förnya sig inom strategiska teknikområden samt hjälpa arbetstagare att skaffa sig rätt kompetens för att fortlöpande kunna anpassa sig till nya situationer. Genom digital teknik och e-handel ökar de gränsöverskridande möjligheterna, men det kommer också att bli allt viktigare att hantera integritetsfrågor. I underlaget betonas vikten av att motverka protektionismen som kan få katastrofala följder. Stängda gränser gör alla till förlorare. En modernisering av det globala styrelseskicket för bl.a. handel nämns som viktig för att upprätthålla frihandeln.

EU:s externa åtgärder

Bland dessa nämns internationellt samarbete, ekonomisk diplomati och åtgärder för att säkerställa likartade konkurrensvillkor. Agenda 2030 för hållbar utveckling lyfts fram. Bl.a. pekas på värdet av implementeringen av den externa investeringsplanen för att skapa fördelar för alla genom att främja hållbar tillväxt och arbetstillfällen i utvecklingsländer. Betydelsen av en balanserad, regelbaserad och progressiv agenda för handel och investeringar, inklusive goda arbetsvillkor och hög miljöstandard, betonas.

EU:s inre åtgärder

Bland de inre åtgärderna framhålls vikten av att bygga upp motstånds- och konkurrenskraftiga samhällen. Dit hör en effektiv social- och utbildningspolitik, väl fungerande arbetsmarknader, tillväxtfrämjande reformer liksom behovet av en rättvis fördelning av välståndet. Tillgång till sociala tjänster av god kvalitet såsom god hälsovård och barnomsorg bidrar bl.a. till att öka kvinnors deltagande på arbetsmarknaden och därmed också till en mer jämställd balans mellan arbete och privatliv för såväl kvinnor som män. (Dessa aspekter behandlas närmare i FaktaPM Diskussionsunderlag om Europas sociala dimension 2016/17:FPM90 (baserat på KOM (2017) 206). Bland faktorer som kan göra de europeiska ekonomierna mer konkurrenskraftiga nämns digitalisering, innovation och grön omställning.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Diskussionsunderlaget innehåller inte några förslag till nya eller ändrade rättsakter.

Då det rör sig om ett diskussionsunderlag utan konkreta förslag med effekt på vare sig EU:s eller medlemsstaternas budget, bedömer regeringen att förslaget inte medför några budgetära konsekvenser. När det gäller de olika EU-stöd som kommissionen nämner i underlaget är regeringens ståndpunkt att nästa budgettram måste krympa som en konsekvens av att Storbritanniens bidrag försvinner.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar kommissionens diskussionsunderlag om hur man ska bemöta globaliseringen och avser aktivt delta i de kommande diskussionerna gällande EU:s framtid. Grundtonen till globaliseringen är positiv och globaliseringens betydelse för utvecklingen av EU-medborgarnas levnadsstandard understryks. Betydelsen av politiska beslut för att både ta tillvara möjligheter och hantera risker betonas i underlaget. Globaliseringen kan formas. Kommissionen pekar på betydelsen av att EU internt skapar motståndskraftiga- och konkurrenskraftiga ekonomier och samhällen samt externt verkar för att det globala styrelseskicket och reglerna moderniseras på ett sådant sätt att de fortsatt gynnar frihandeln. Det är viktigt att skapa goda förutsättningar för inkluderande tillväxt i EU, bl.a. genom en ansvarsfull finanspolitik, ökade investeringar, en effektiv arbetsmarknads-, utbildnings- och socialpolitik samt genomförandet av strukturreformer.

Diskussionsunderlaget kan sägas i stora drag ligga väl i linje med svensk politik för att dra nytta av och bemöta globaliseringen och det är värdefullt om det föreslagna förhållningssättet får genomslag inom EU.

Den kommande diskussionen inom EU gör det möjligt för Sverige att driva svenska profilfrågor. Informationsmöte inför EU-sakråd med berörda organisationer har hållits under ledning av statsrådet Linde den 1 juni 2017. Under hösten 2017 kommer även ett EU-sakråd att hållas till vilket alla berörda organisationer kommer att inbjudas. Regeringen avser att föra en dialog med riksdagen i det fortsatta arbetet med vitboken.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaternas ståndpunkter är i nuläget inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter är i nuläget inte kända.

Diskussionsunderlaget har inte sänts på remiss. Informationsmöte inför EU-sakråd med berörda organisationer har hållits under ledning av statsrådet Linde den 1 juni 2017. Under hösten 2017 kommer även ett EU-sakråd att hållas till vilket alla berörda organisationer kommer att inbjudas.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Diskussionsunderlaget innehåller inga konkreta förslag till beslut.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Inte aktuellt då det inte rör sig om ett lagstiftningsförslag.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Vitbokens diskussionsunderlag kommer att beröras i kommissionsordförande Jean-Claude Junckers tal i september om tillståndet i unionen. Kommissionen förutser att vitboken och de fem diskussionsunderlagen tas upp vid Europeiska rådet i december 2017.

Under hösten 2017 kommer ett EU-sakråd att anordnas till vilket de berörda organisationerna kommer att inbjudas för att lyfta fram sina tankar och åsikter kring underlaget. Regeringen avser att föra en dialog med riksdagen i det fortsatta arbetet med vitboken.

4.2 Fackuttryck / termer